

COVID-19 Salgını Döneminde Belediyeler:
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin
Neler Yapıldı?

Kadın Koalisyonu, 2000'lerin başından bu yana ülke genelinde adalet, eşitlik ve özgürlük mücadelesi veren kadınların, kadın örgütlerinin bir araya geldiği kadın örgütlenmesidir. Kadınların siyasal katılımını güçlendirmeyi, yeni katılım yolları bulmayı hedefler; yerel siyasete feminist müdahalenin araçlarını geliştirmeyi amaçlar. Politika süreçlerine bu amaçlar doğrultusunda etki etmeye çalışır.

COVID-19 SALGINI DÖNEMİNDE BELEDİYELER: TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ İÇİN NELER YAPILDI?

Giriş

Sadece Türkiye’de değil, dünya genelinde yerel siyaset, halkın gündelik yaşamlarını doğrudan etkileyen karar süreçlerine ve uygulamalarına katılımı için değerli bir fırsatlar alanı sunması açısından çok önemli. Feminist siyasal etkinliğin önceliği olan (toplumsal) cinsiyet eşitliği politikalarının ve kadınlara ve LGBTİ+’lara dönük eşitlikçi uygulamaların yerelin tüm sakinleri için olumlu sonuçları olacağı, özellikle toplumsal barışı ve birlikte uyum içerisinde yaşamayı beraberinde getireceği artık küresel ölçekte genel kabul görüyor. Siyasal alan, siyasi kurumlar ve mekanizmalar yurttaşların farklılıklarıyla bir arada eşit ve özgür olarak yaşamalarına imkan veren, eşitsizlikleri saptayarak gideren, bireyleri ve grupları güçlendiren, hak taleplerini tanıyarak bu taleplere alan açan bir yapıya sahip oldukça asli işlevini yerine getirebilir: Eşitlikçi, çoğulcu ve özgürlükçü bir toplumsal hayat.

Bugün küresel salgın sürecinde gözlemlediğimiz bir diğer gerçek, mevcut eşitsizliklerin olağanüstü dönemlerde daha da derinleştiği ve yerelin sakinlerinin yaşam kalitesini ciddi bir şekilde etkilediği. Nitekim birçok sivil toplum örgütü salgın ve karantina döneminde yoksul/düşük gelirli hane halklarının eğitim, sağlık, barınma ve hatta beslenme gibi en temel insani haklarına erişimde güçlükler yaşadığını gösterdi. Roman gruplar, mülteciler, güvencesiz ve geçici işlerde çalışanlar, özellikle de kadınlar barınma ve geçim konusunda sorunlar yaşarken, şiddet, istismar ve ayrımcılık gibi eşitsizliklerden kaynaklı sorunları daha ağır biçimde yaşadılar. Ev içi şiddet riski ve tehlikesi ile yaşayan pek çok kadın, çocuk ve LGBTİ+ da bu tehlikelerden uzaklaşma, güçlenme veya şiddeti önlemeye imkan verebilecek pek çok kurumsal hizmete ulaşamadı. Bu noktada yerel yönetimler, yerelde yaşayan yurttaşlara erişim ve sorunlara acil ve önleyici müdahaleler yapabilmek açısından önem kazandı.

Sunulan hizmet ve uygulamalar, gündelik yaşamı doğrudan etkileyen koşullara müdahaleleri açısından yerel yönetimlerin önemini göstermektedir. Yine yerel yönetimlerin sunduğu uygulama ve hizmetlerin planlamasında ve bunlara dair karar alma süreçlerinde yurttaş katılımının önemi bir kez daha öne çıkmaktadır. Yerel yönetimlerin COVID-19 küresel salgınına etkili yanıt verebilmelerinin küresel salgın öncesinde eşitlikçi politika ve uygulamalara sahip olup olmadığına, kurum içi işleyişte ve belediye sınırları içerisinde yaşayan yurttaşlarla ve diğer canlılarla yaklaşımda eşitlikçi bir anlayışın geliştirilip geliştirilmediğine bağlı olarak değiştiğini de somut olarak gördük. Örneğin kadınlara yönelik şiddetle mücadele için tutum almamış, mekanizmalarını kurmamış belediyelerin kriz koşullarında artan şiddeti engelleyecek bir müdahalesini görmek de pek mümkün olmuyor. Nitekim, küresel salgın karşısındaki ilk tepki, herkesi eve çağırma, evde korunma vaadi olurken, kaçınılmaz bir şekilde maruz kaldığımız işsizlik, işten çıkarmalarla birlikte sağlık, eğitim, yaşam kalitesini iyileştirici bedensel, kültürel ve entelektüel faaliyetlerin eşitsiz koşullarda yaşayanlar için daha da zor erişilebilir hale geldiğini görüyoruz.

Yurttaş katılımı, kapsayıcı ve dönüştürücü hizmet ve uygulamaların geliştirilebilmesi, farklı koşullara ve ihtiyaçlara sahip grupların özellikle kadınların ve LGBTİ+’ların en temel insan hakları ile ekonomik, kültürel, toplumsal haklarına erişebilmek için gerekli koşulların sağlanması için yerel yönetimlerin büyük öneme sahip olduğunu düşünmekteyiz. Bu düşünceyle feminist mücadele çerçevesinde, hak ve özgürlüklerin tesisi ve eşitlikçi politika ve hizmetleri hayata geçirmeleri için çaba sarfet-

tiğimiz belediyelerin küresel salgın sürecinde neler yaptıklarına, yapmayı planladıklarına odaklanmak istedik. Bunu yaparken; 1. olağanüstü koşullarda sunulan hizmetlerin daha fazla kadın ve LGBTİ+ tarafından bilinir ve erişilebilir kılınmasını, 2. tek-tip vatandaşlık anlayışının dışarıda bıraktığı kişilerin ve grupların farklılaşan ihtiyaç, talep ve beklentilerin karşılandığı hizmet ve uygulamaların önemini belediyelere gösterebilmeyi ve onları bu doğrultuda harekete geçirmeyi hedefledik.

Küresel salgın kadınlar ve LGBTİ+'lar için ev içi ve ev dışı yaşamsal zorlukları derinleştirdi. Merkezî yönetim düzeyinde tanık olduğumuz rotasızlık, pandemiye dönük çözümsüzlük, uygulamadaki aksaklıklar bir yana, merkez - yerel arasındaki ilişkilerin siyasal partiler arasındaki ilişkilere kilitlenmesi pandemiye dönük yerel uygulamalarda da sorunlara, aksaklıklara yol açtı. Ev-içi şiddet artarken küresel salgına karşı önlemler 'tek-tip yurttaşlık' algısına dayalı belirlendi. Bu süreçte, küresel salgın kapsamındaki keyfi uygulamalar ve kapalı karar alma mekanizması nedeniyle norm olarak alınan homojen vatandaş tiplemesinin işaret ettiği sakinlerinin dahi ihtiyaçlarının tam anlamıyla karşılanmadığı göz önüne alındığında dışarıda bırakılan cinsiyet kimliklerinin neredeyse tamamen yok sayıldığı söylenebilir.

Kadın Koalisyonu olarak dışarıda bırakılanlar arasında yer alan kadınların ihtiyaçlarını, yerel yönetimlerin söz konusu ihtiyaçlara dönük sistematik çalışmalarının ve uygulamalarının olup olmadığını, kadınlarla yerel yönetimlerin ilgili birimleri arasında düzenli bağlantıların olup olmadığını tespit etmeye çalıştık. Bunu yaparken kendimize aşağıdaki kılavuz soruları hazırladık. Soruları birleştiren ortak payda toplumsal cinsiyet eşitliğini odağa almasıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinden salt kadınlar eşittir erkekler formülünü anlamıyoruz. Bu ilkenin toplumdaki farklı kimlikleri ve konumları eşitlikçi bir anlayışla bir araya getirdiğini, salt insan olan canlıları değil insan-dışı canlılarla uyum içerisinde yaşamayı beraberinde getirdiğini düşünüyoruz. Zira feminist bilgi bize insanın kaliteli bir yaşam sürebilmesi için çevresiyle barışık, uyumlu ve işbirliği esasına dayanarak ilişkilenmesini anlatıyor.

Bu önceliklerle, Kadın Koalisyonu'nun bileşenlerinden gönüllüler olarak her birimiz ulaşabileceğimiz (büyükşehir) il ve ilçe belediyelerini listeledik. Hiç şüphesiz, ilk aşamada Türkiye genelinde belirli bir temsiliyet oranı yakalamaya çalıştık. Bağlantı kurmaya çalıştığımız belediyelerin hepsinden her sorumuzun yanıtını alamadık; yanıt verenlerin hepsiyle düzenli bilgi akışı sağlamamız mümkün olmadı. Bilgi toplarken belediyelerin web sayfalarından, belediye başkanlarının Twitter ve Instagram hesaplarından, internetteki haber kaynaklarından faydalandık. Nisan 2020'de başladığımız COVID-19 küresel salgınında belediyelerin uygulamalarını izleme çalışması kapsamında 10 büyükşehir, 1 il, 31 ilçe belediyesiyle bağlantıya geçerek aşağıda listelediğimiz kategorilerde sorular sorduk. Belediyelerden gelen yanıtlara göre sınıflandırma yaptık; yanıtız kalan sorularımız, açık olmayan yanıtları için belediyelerle tekrar ve sonrasında tekrar bağlantıya geçtik. Bazı illerde bilgilerin bir kısmını belediye yetkilileriyle kurduğumuz doğrudan ilişkilerden doğru ya da belediyelerdeki kadın yetkililerin desteğiyle edindik. Sonuç olarak, elimizdeki verilerle mor haritamızı oluşturduk - adını 'pandemi haritası' koyduk.

Süreçte, küresel salgın koşullarının gereği olarak çoğunlukla internet bağlantılı platformları kullandık - Whatsapp, e-posta grupları, Google Drive, Zoom gibi. Bu platformlar küresel salgın dönemlerinde risk oluşturan biraraya gelme zorunluluğunu ortadan kaldırırken, iletişimimizi kolaylaştırdı. Öte yandan, çoklu iletişim platformları kimi zaman karışıklıklara, paylaşılan notların gözden kaçmasına, yapılanların yeniden yapılmasına neden olabildi. Bu tür sorunları ve riskleri iletişimimizi güçlendirmek açısından derslere dönüştürebildik ya da tekrarladığımız işleri birbirinin sağlaması olarak kullanabildik.

Böyle bir izleme, politikanın özneleri olarak yaşam alanlarımızın belirlenmesinde etkin olabilmemizin, politika süreçlerine katılabilmemizin de bir aracıdır. Aynı zamanda belediyelerle (sivil) toplum arasındaki bağlantıyı düzenli, karşılıklı olarak yapıcı ve olumlayıcı şekilde sürdürmek, yerelin sakinlerini belediyelerin hizmetleriyle daha hızlı ve doğrudan ilişkilendirme imkânı verecektir. Bu ve benzeri izleme pratiklerinin, artan yerel nüfus ve özellikle küresel salgın döneminin beraberinde getirdiği çok-katmanlı olumsuzluklarla (yoksullaşma, işsizlik, ev-içi şiddet, psikolojik sorunlarla) yüzleşmek, eski sorunlara yeni koşullarda yeni çözümler üretmek ve üretmeye hazırlıklı olmak açısından bele-

diyelere faydalı olacağını düşünüyoruz. Halihazırda dezavantajlı grupların, özel beslenme, bakım ve erişim gereksinimi olan sakinlerin ihtiyaçlarının karşılanması konusunda toplumsal alandan gelen bilginin belediyelerin için kullanışlı olacağını umuyoruz. Bu ilk raporu ilerleyen süreçte izlediğimiz belediyelerin sayısını artırarak, yeni raporlarla desteklemeyi hedefliyoruz – tabii ki, belediyelerle etkin işbirliği içinde...

Lafı uzatmadan çalışmamızın hâlâ devam etmekte olduğunu ve pandemi boyunca devam edeceğini söyleyelim ve toplamayı hedeflediğimiz enformasyona, neleri toplayabildiğimize neleri (henüz) toplayamadığımıza geçelim.

Pandemide kadınlar ve yerel yönetim politikaları – temalar, sorular, sorunlar

Kadın Koalisyonu, bileşenleri arasından yerel yönetimlerin pandemide toplumsal cinsiyet haritasını hazırlamak üzere bir araya gelen gönüllüler olarak önce sıklıkla yaşadığımız meselelerden yola çıkarak genel sorular listeledik:

- *Pandemide halka yönelik ne yapılacağı kimlerle, nasıl belirleniyor?*
- *Pandemi hizmetlerinden kadınlar nasıl yararlanıyor?*
- *Özellikle kadınları hedefleyen hizmetler var mı?*
- *Farklı gruplar için – ör. 65+ kadınlar, engelli kadınlar, mülteci kadınlar, göçle gelen kadınlarla ilgili – ihtiyaçlarını anlatan veri var mı?*
- *Yerel yönetim çalışanlarının durumuyla ilgili pandemi sürecinin yönetilmesi açısından veri var mı –ör. İdari izinler, 12 yaş altı çocuğu olan kadın çalışanlara ya da ebeveynlere yönelik uygulamalar... Kadınlarla yönelik danışma hatları var mı?*
- *Pandemiyle ilgili özel birimler var mı? Kadınlara yönelik özel birimler var mı?*
- *Pandemiyle ilgili anketler düzenleniyor mu? “Evet”se cinsiyet eksenli veri toplanıyor mu?*
- *Kadın hakları ve LGBTİ+ örgütleriyle bağlantı kuruluyor mu, plânlanıyor mu?*
- *Kadınlara yönelik şiddetle ilgili hangi mekanizmalar işletiliyor?*
- *Belediyenin, pandeminin yerelde yönetilmesi sürecinde cinsiyet eksenli veri toplanmasına ve sınıflanmasına yönelik istatistik birimi var mı?*
- *“Evet”se, kadın hakları örgütleriyle bağlantıda mı; bağlantı kurması plânlanıyor mu?*
- *İl genelinde kadın nüfusuyla ilgili sayısal verilerden yararlanıyorlar mı?*

Söz konusu genel sorulardan yola çıkarak yaptığımız tartışmalar, kadın örgütlerinden belediye sınırları içinde yaşayan kadınların deneyimlerine dair gelen bilgilerden hareketle aşağıdaki 12 tema üzerinden izleme yapmaya karar verdik:

Yerel yönetimlerin pandemi sürecinde yaptıklarını, yapmadıklarını, göz ardı ettiklerini, olumlu ve olumsuz örnekleri sistemli bir şekilde gözlemlemek ve haritalandırmak amacıyla yukarıda listelediğimiz her temaya özel sorular belirledik:

1

Yerel yönetimlerin pandemiye yönelik karar alma süreçlerinde, önlemlerin, politikaların uygulanmasında, ihtiyaçların tespitinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetilmesi açısından kadınların ve kadın örgütlerinin katılımını esas alıp almadıkları gibi faktörleri içeren **Katılım** teması kapsamında şu soruları sorduk:

- Pandemi kurulları /komisyonları var mı?
- Bu kurullarda kadın örgütleri ve LGBTİ+ örgütleri var mı?
- Pandemi kurullarında kadın oranı gözetiliyor mu?
- Pandemi kurullarında 65+ kadınlara yer verildi mi?
- Paylaşım kanalları nelerdir?
- Kadınlar ve pandemi gündeminiz var mı?
- LGBTİ+'lar ve pandemi gündeminiz var mı?
- Belediye her aşamada gelişmeleri ve planları bizimle paylaşıyor mu?
- Kadın ve LGBTİ+ örgütlerini çözüm önerilerini geliştirilen politikalara dahil ediyor musunuz? Süreçle ilgili geri dönüş sağlıyor musunuz?

2

Yerel yönetimlerin pandemi sürecinde ürettikleri politikalar ve ilgili uygulamalar hakkında yerelde yaşayanların hepsini kapsayacak bilgilendirme kanallarını kullanıp kullanmadıkları, yerel halkın bilgilendirme hakkından ne derecede faydalandığı, belediyelerin pandemi sürecinde hizmetleri hedef kitle olarak yerel nüfusun bütününe dönük planlayıp planlamadığı gibi unsurları içeren **Bilgilendirme** teması kapsamında şu soruları sorduk:

- Mevcut koşullar ve hizmetler hakkında herkese ulaşabilecek nitelikte ve çeşitlilikte, çok dilli bilgilendirme yapılıyor mu?
- 6284 sayılı Kanun (kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun) gereği hangi hizmetler sunulduğunu il/ilçede yaşayan kadınlar biliyor mu?

3

Yerel yönetimlerin pandemi döneminde ortaya çıkan yoksulluğu ve yoksullaşan kesimleri de içerecek şekilde yerel nüfusun pandemi dönemine özel gıda, eşya ihtiyaçlarının yanı sıra COVID-19'dan korunmak için vazgeçilmez olan hijyen koşullarının sağlanmasına, bu ihtiyaçların ev içinde yaşayanların özelliklerine (çocuk, yaşlı, engelli, öğrenci vs.) bağlı olarak çeşitlendirilme ihtiyacına dönük planlar yapıp yapmadığı, uygulamalarda bulunup bulunmadığı, söz konusu planların ve uygulamaların kapsamına hangi grupların, kesimlerin, mahallelerin dahil edildiğini, nedenlerini anlamaya dönük olarak belirlediğimiz **Gıda-Eşya-Hijyen Desteği** teması kapsamında aşağıdaki hizmetlerin olup olmadığına baktık:

Aşağıda listelediğimiz kalemlerden hangisi/hangileri, hangi araçlarla, hangi aralıkta, ne kadar süreyle, hangi gruplara sağlanmaktadır?

- Düzenli üç öğün yemek
- Çocuklara bilgi/eğitim malzemeleri-oyuncak
- Bebek maması, bebek bezi
- Süt

- Kadın pedi
- Temizlik malzemesi
- Özel besin desteğine ihtiyaç duyanlar için destek (glutensiz ekmek gibi)

4

Yerel yönetimlerin küresel salgın sürecinde derinleşen yoksullaşma ve artan işsizlik karşısında yerel nüfusun karşı karşıya kaldığı yaşamsal sorunlara yönelik bir uygulama alanı olarak **Ekonomik Destek** teması kapsamında aşağıdaki hizmetlerin olup olmadığına baktık:

Aşağıda listelediğimiz kalemlerden hangisi/hangileri, hangi araçlarla, hangi aralıkta, ne kadar süreyle, hangi gruplara sağlanmaktadır?

- Fatura erteleme
- Nakit desteği
- Yalnız çocuklu kadınlara, yaşlı, engelli yalnız kadınlara destekte öncelik
- İlgili birimlere yapılan sosyal yardım başvurularını değerlendirirken şiddete maruz kalan kadınların koronavirüs sürecinde kaynaklara erişimlerinin ciddi anlamda kısıtlandığı göz önünde bulundurularak değerlendirme yapılması ve standart olarak belirlenmiş kriterlerin gözden geçirilmesi

5

Yerel yönetimlerin küresel salgın sürecinin getirdiği yoksullaşma, işsizlik gibi nedenlerle barınma ihtiyacını karşılayamayacak duruma gelen ve halihazırda barınma ihtiyacını karşılayamayan ya da karşılamakta zorlanan yerel kadın nüfusa dönük geliştirdiği politikaları ve bağlantılı uygulamaları tespit etmeye dönük olarak belirlediğimiz **Barınma** teması kapsamında aşağıdaki hizmetlerin olup olmadığına baktık:

Aşağıda listelediğimiz kalemlerden hangisi/hangileri, hangi araçlarla, hangi aralıkta, ne kadar süreyle, hangi gruplara sağlanmaktadır?

- Kirasını ödeyemeyen ve evsiz kalan kadınlar ve çocuklar için kalacakları geçici barınma merkezleri ve konut güvencesi
- Evsiz transların ihtiyaçlarına yönelik barınma çözümleri
- Koşulları kötü olan evlere tadilat, temizlik ve ilaçlama desteği

6

Küresel salgın sürecinde ulusal, yerel, mahalli yönetimler düzeyinde 'evde kal', 'evde hayat var' çağrıları rahatlıkla yapılırken, ev-içi şiddetin, kadınlara yönelik şiddetin içeride ve dışarıda ziyadesiyle meşru addedildiği, gereken hukuki düzenlemelerin henüz tamamına erdirilmediği ve mevcut hukuki düzenlemelerin tam anlamıyla uygulanmadığı Türkiye ve diğer ülkelerde kadınların ev-içi şiddete maruz kalma riski artmıştır. Yerel yönetimlerin bu açıdan herhangi bir adım atıp atmadıklarını, halihazırda kadınlara yönelik (ev-içi) şiddetle mücadeleyle dönük hazırlıkları, birimleri, eylem planları, uygulamaları olup olmadığını, bunlar varsa COVID-19 küresel salgınına özel politika geliştirip geliştirmediklerini tespit etmeye dönük olarak **Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele** teması kapsamında aşağıdaki hizmetlerin olup olmadığına baktık:

Aşağıda listelediğimiz kalemlerden hangisi/hangileri, hangi araçlarla, hangi aralıkta, ne kadar süreyle, hangi gruplara sağlanmaktadır?

- Şiddete karşı kadınların yasal haklarına dair etkin bilgilendirme ve yönlendirme
- Sosyal, psikolojik, hukuki destek hattı
- Kadın danışma dayanışma merkezi

- Kadınlara doğrudan destek veren birimlerin varlığı, etkin kılınması
- Kadın sığınacağı açılması ve nitelik sosyal çalışma ile yürütülmesi
- Kadın sığınaklarına 65+ kadınların ve anneleriyle gelen 12 yaş üstü oğlan çocuklarının kabul edilmesi
- Sığınacağın salgına ilişkin sağlık önlemleri alınarak ihtiyacı karşılamaya devam etmesi
- Şiddet alanında çalışan kadın örgütleriyle etkin işbirliği
- Şiddete uğrayan kadınların ihtiyaç duyabilecekleri başvuru araçlarını sağlamak (mahalledeki bakkal, market, eczanelere şiddet başvuru hatlarına dair afişler, kadınlara cep telefonu, ücretsiz internet hattı vs.)
- Şiddete maruz kalan kadınların 6284 sayılı Kanun gereğince sahip oldukları haklarıyla ilgili doğru şekilde bilgilendirilmeleri ve ilgili birimlere yönlendirmelerin yapılması,
- Şiddete maruz kalan kadınların sığınak talepleri olması halinde doğru şekilde bilgilendirilmeleri ve ilgili birimlere yönlendirmelerin yapılması,
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede iyi uygulamalarda etkinliği sağlama amaçlı, kolluk, valilik ve yukarıda belirtilen pandemi kurulunu da dahil eden acil kent koordinasyonu oluşturulması.

7

Küresel salgın sürecinde, bakım işleri, geleneksel roller nedeniyle halihazırda kadınların iş yükünü fazlasıyla artırmış, yalnız ebeveyn, yalnız 65+, engelli kadınlar açısından ilgili hizmetlere erişim her zamankinden daha kritik önemde, hatta hayati olmuştur. Bu nedenle ki bakım işleri, başta kadınlar olmak üzere yerelin sakinlerinin gündelik yaşamlarındaki belirleyici etkisiyle yerel yönetimlerin en önemli sorumluluk alanlarından birini oluşturur. Bu doğrultuda yerel yönetimlerin pandemi sürecinde özellikle zorlukla karşılaşması muhtemel gruplar arasında yer alan 65+, engelli, gönüllü bakım hizmeti veren (çocuk, 65+, engelli gruplara), bakım hizmetine ihtiyaç duyan yerel nüfusa dönük hizmetlerini tespit etmeye dönük olarak belirlediğimiz **Bakım Desteği** teması kapsamında aşağıdaki hizmetlerin olup olmadığına baktık:

Aşağıda listelediğimiz kalemlerden hangisi/hangileri, hangi araçlarla, hangi aralıkta, ne kadar süreyle, hangi gruplara sağlanmaktadır?

- Evlere servis
- Bakım malzemelerinin yoksul mahallelere ücretsiz dağıtımı
- 65+ acil çağrı hizmeti
- Engelli bakım hizmetlerine destek
- Ev temizliğine destek
- Evde eşit işbölümü için belediyede devredilemez babalık izni/ebeveyn izni

8

Yerel yönetimlerin küresel salgın sürecinde daha da belirginleşen sağlık hizmetlerine erişimde eşitsiz uygulamalar karşısında özellikle dezavantajlı koşullardaki gruplara yönelik uygulamalarını tespit etmek amacıyla belirlediğimiz **Sağlığa Erişim** teması kapsamında aşağıdaki hizmetlerin olup olmadığına baktık:

Aşağıda listelediğimiz kalemlerden hangisi/hangileri, hangi araçlarla, hangi aralıkta, ne kadar süreyle, hangi gruplara sağlanmaktadır?

- Birinci basamak sağlık hizmetleri
- Psiko-sosyal destek
- Hamile, engelli ve yatalak kadınlar ve yalnız yaşayan yaşlılar, anneler ve engelliler için özel hat

9

Yerel yönetimlerin küresel salgın sürecinde yerel nüfusun gündelik ihtiyaçlarını gidermek için olduğu kadar sağlık hizmetlerine ulaşımı açısından gerekli olan ulaşım alanında izlediği politikaları ve bağlantılı uygulamalarını tespit etmek için belirlediğimiz **Ulaşım-Erişim Desteği** teması kapsamında aşağıdaki hizmetlerin olup olmadığına baktık:

Aşağıda listelediğimiz kalemlerden hangisi/hangileri, hangi araçlarla, hangi aralıkta, ne kadar süreyle, hangi gruplara sağlanmaktadır?

- Acil durumlarda ulaşım için destek hattı
- Yoksul mahallelerde belirlenmiş yerlere ücretsiz ringler
- Ücretsiz internet desteği
- Engelli ailelere sağlığa ve sosyal olanaklara erişimde araç tahsisi

10

Küresel salgın sürecinde yerel yönetimlerin evlerle kısıtlı yaşamlarında insan iletişimi açısından belirleyici olan kültür ve sanat faaliyetleriyle, yerelin sakinlerinin sağlığı açısından önemli olan spor faaliyetleri alanındaki uygulamalarına dönük olarak belirlediğimiz **Kültür-Sanat-Spor İmkânı** teması kapsamında aşağıdaki hizmetlerin olup olmadığına baktık:

Aşağıda listelediğimiz kalemlerden hangisi/hangileri, hangi araçlarla, hangi aralıkta, ne kadar süreyle, hangi gruplara sağlanmaktadır?

- Çocuklara yönelik belgeseller, filmler
- Film, tiyatro, resim, müzik... atölyeleri
- Spor faaliyetleri

11

Küresel salgın süreçleri salt insanların değil yerelde mekânı paylaştıkları insan-dışı canlıların da yaşamlarını etkiliyor. Yerel yönetimlerin küresel salgın öncesinde dahi göz ardı edilen insan-dışı canlılara yönelik bu dönemdeki uygulamalarını tespit etmek amacıyla listeye dahil ettiğimiz **Kentte Yaşayan Canlılara Destek** teması kapsamında aşağıdaki hizmetlerin olup olmadığına baktık:

Aşağıda listelediğimiz kalemlerden hangisi/hangileri, hangi araçlarla, hangi aralıkta, ne kadar süreyle, hangi gruplara sağlanmaktadır?

- Mama, sağlık hizmetleri
- Düzenli bir ekip ve ihbar hattı
- Soğukta, sıcakta, barınak, su, mama

Belediyelerin küresel salgın sürecine uygun kurum-içi düzenlemelerini tespit edebilmek amacıyla belirlediğimiz **Kurum-içi Önlemler** teması kapsamında aşağıdaki uygulamaların olup olmadığına baktık:

Aşağıda listelediğimiz kalemlerden hangisi/hangileri, hangi araçlarla, hangi aralıkta, ne kadar süreyle, hangi gruplara sağlanmaktadır?

- Çocuklu personele ebeveyn izni vb.
- Belediye sosyal hizmet birimlerinin tam kapasiteyle çalışması
- Test, aşı, maske, dezenfektan vb. destek mekanizmalarının temini

Belediyelerde Durum

Çalışmamızın birinci aşamasında 10 büyükşehir belediyesi, 1 il belediyesi ve 31 ilçe belediyesi ile bağlantıya geçtik . Bağlantıya geçtiğimiz

Büyükşehir Belediyeleri

Adana
Ankara
Antalya
Bursa
Eskişehir
İstanbul
İzmir
Ordu
Şanlıurfa
Trabzon

İl Belediyesi

Giresun

İlçe Belediyeleri

Alucra	Güce,
Balçova	Güzelbahçe
Bodrum	Kadıköy
Buca	Karabağlar
Bulancak	Karşıyaka
Çamoluk	Keşap
Çanakçı	Küçükçekmece
Çankaya	Menderes
Çukurova	Menemen
Dereli	Narlıdere
Dikili	Ortahisar
Doğankent	Ödemiş
Espiye	Pirziz
Eynesil	Seyha Şebinkarahisar
Görece	Tarsus

İlgili belediyelerin bir kısmından detaylı bilgi akışı sağlandı. Bir kısmından sınırlı veri alabildik. Bir kısmında ise henüz veriye ulaşamadık. COVID-19 küresel salgını süresince belediyelerle bağlantı kurmaya devam edeceğiz; verileri güncellemeye, yeni sorular sormaya, bu doğrultuda gündem oluşturmaya ve belediyeleri harekete geçirmeye çalışacağız.

Aralık 2020 itibarıyla elimizdeki verileri sınıflandırdığımızda aşağıdaki döküme ulaşıyoruz:

Katılım kapsamında bağlantıya geçtiğimiz 10 büyükşehir belediyesi (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Ordu, Şanlıurfa, Trabzon) ve bir il belediyesi (Giresun) arasından sekizi bilgi aktarmıştır. İki büyükşehir (Bursa, Ordu) ve bir il belediyesinden (Giresun) veri edinilememiştir. Sekiz büyükşehir belediyesinde de COVID-19 küresel salgınıyla mücadele için özel kriz merkezleri/masaları kurulmuştur. Sadece bir büyükşehir belediyesi (İzmir) kriz masasında kadın örgütleri yer almaktadır. Bir büyükşehir belediyesinde (Ankara) kriz merkezinde çalışanların yüzde 97'si kadındır. Hiçbir belediyenin çalışmalarında LGBTİ+'nın temsili görülmemektedir.

31 ilçe belediyesinden 25'inden katılım kategorisiyle ilgili bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi edinebildiğimiz altı belediyeden üçü (Karabağlar, Karşıyaka, Menemen) kriz masalarının/koordinasyon kurullarının işleyişinde, alınan kararlarda ve ilgili uygulamalarda kadın örgütleriyle düzenli iletişim ve/ya da işbirliği içinde olduklarını bildirdi. Diğer üç belediye (Kadıköy, Ödemiş ve Tarsus) kriz masaları/koordinasyon kurulları ilçe ve il belediyesi bünyesindeki mevcut birimlerin kapasitesini kullanmakta. (Burada mevcut birim kapasitesinden belediyelerin bünyesinde kurulu kriz masalarından ve/ya da koordinasyon kurullarında çalışan belediye personelinden, belediyenin ihtiyaç sahibi sakinlerle ilgili bilgiyi edinmek için başvurduğu yöntem ve araçlardan, hizmetin sağlanmasında ve takibinde başvuru yöntem ve araçlardan bahsedilmektedir.)

Bilgilendirme kapsamında 10 büyükşehir belediyesinin dokuzundan bilgi alabildik. Bir büyükşehir (Trabzon) ve bir il belediyesinden (Giresun) henüz veri edinemedik. Bilgi akışını başlatabildiğimiz dokuz büyükşehir belediyesinden ikisi (İstanbul, Şanlıurfa) yerelin sakinlerinin konuştuğu dilleri gözeterek farklı dillerde (Arapça, Kürtçe, Türkçe) bilgilendirme uygulamasıyla öne çıktı.

Dokuz büyükşehir belediyesinden üçü (Adana, Ankara, Antalya) ağırlıklı olarak internet üzerinden, belediyelerin web sayfalarına küresel salgın için oluşturulan özel bağlantılarla hem COVID-19 hakkında hem de ihtiyaç sahiplerinin başvuracakları birimler, sağlanan destekler ve ilgili başvuru formları hakkında bilgilendiriyor. Belediyeler desteğe ihtiyacı olanlarla destek vermek isteyenlerin katkılarını başvuru formları vasıtasıyla koordine ediyor. Aynı belediyeler web sayfaları üzerinden askıda fatura ödemelerini kontrol ediyorlar. İki büyükşehir belediyesi (Bursa ve Şanlıurfa) acil destek hatları/kriz merkezi danışma hatlarından başvuru alıyor. Beş büyükşehir belediyesinin (Ankara Eskişehir, İstanbul, İzmir, Ordu) web sayfalarından COVID-19 küresel salgınıyla ilgili bilgi aktarımının yanı sıra bilgilendirme uygulaması başlattıklarını da öğrendik. Yanı sıra, belediyelerin acil destek/yardım hizmetlerini, hatların ya da kriz merkezlerini aramalarıyla kısıtlamayıp kamuya açık alanlarda ilanlar asarak, muhtarlıklara bilgilendirme yazıları dağıtarak, Kabalak damacana suları teslim edilirken bilgilendirme notları ekleyerek ve mobil ekiplerle (Eskişehir), Halk Ekmek büfelerine bilgilendirici broşürler dağıtarak (Eskişehir), Twitter ve Facebook kanalıyla gerçekleştirdiğini öğrendik. Ayrıca Ankara Büyükşehir Belediyesinin gezici saha ziyaretleri ve gıda paketleriyle, İzmir Büyükşehir Belediyesinin yardım ve süt, su paketleriyle özellikle kadınlara bilgi ulaştırmaya çalıştığını belirledik.

31 ilçe belediyesinin 22'sinden henüz bilgi alamadık. Dokuz belediyede hizmetler hakkında bilgilendirme için ilan panoları, marketlere bilgilendirici broşür, acil yardım/kriz merkezleri hatları, belediyenin halkla ilişkiler birimi kullanılmış. Ayrıca pazar yerlerinde anonslar, belediye anonsları, belirli noktalarda kurulan bilgilendirme masaları, muhtarlar vasıtasıyla bilgilendirici broşür dağıtımı gerçekleştirilmiş.

Gıda, Hijyen, Bakım desteği ilgili olarak, 10 büyükşehir, bir il belediyesinin tümü veri aktarımında bulunmuştur. Buna göre ağırlıklı olarak web sayfasından ve/ya da acil/kriz koordinasyon hatlarından yapılan başvurularla ihtiyaç sahiplerinin tespitinden yola çıkılarak gıda kolisi dağıtımı (Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Ordu, Şanlıurfa), Çölyaklı, PKU'lu (fenilketonüri) sakinler için özel un ve ekmek dağıtımı (Ankara, Antalya, Eskişehir), hijyen paketleri (Bursa, Eskişehir, İzmir, İstanbul, Şanlıurfa), özellikle sebze ve meyve paketleri (Bursa, Ordu), mevsimlik tarım işçilerine (Adana), emeklilikte yaşa takılanlara gıda yardımı, geçici mevsimlik kadın işçilere hijyen kiti dağıtımı (Ankara Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) desteğiyle) evden çıkamayan ve 65+ sakinlere sıcak yemek dağıtımı (Ankara, Bursa, Trabzon), belirli hanelerde evde temizlik hizmeti ve 65+ sakinlere hijyen paketi dağıtımı (Ordu), Ramazan ayı boyunca sağlık çalışanlarına, güvenlik güçlerine sıcak yemek dağıtımı (Ordu), kamusal alanların dezenfeksiyonu (Giresun, Şanlıurfa), sosyal mesafe

işaretlemesi (Şanlıurfa) yapılmıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesi, şiddete uğrayan kadınları gıda dağıtımında önceliklendirmekle öne çıkmaktadır.

31 ilçe belediyesi içinde ikisi (Karşıyaka ve Tarsus) dışında tümünden bilgi geldi. Buna göre 14 ilçede (Balçova, Bodrum, Buca, Bulancak, Çankaya, Çukurova, Eynesil, Kadıköy, Karabağlar, Küçükçekmece, Narlıdere, Ödemiş, Piraziz, Seyhan) yoksullar, işsiz kalanlar ve 65+ vatandaşlar öncelikli olmak üzere gıda paketi ve yardım kolisi dağıtımı; 10 ilçede (Balçova, Buca, Bulancak, Çanakçı, Espiye, Eynesil, Güzelbahçe, Menderes, Ortahisar, Ödemiş) hijyen paketi dağıtımı yapılıyor. Gıda dağıtımında kadınlara ve çocuklulara öncelik veren belediyeler arasında Bodrum, Dikili, Karabağlar, Menderes, Ödemiş, Piraziz, Seyhan bulunmaktadır. Güzelbahçe Belediyesi temizlik işçisi kadınlar için gıda paketi ve alışveriş kartı desteğinde öne çıkmaktadır. 17 ilçede (Alucra, Balçova, Bodrum, Bulancak, Çamoluk, Çanakçı, Dereli, Doğankent, Espiye, Görele, Güce, Güzelbahçe, Keşap, Küçükçekmece, Narlıdere, Ortahisar, Şebinkarahisar) kamuya açık alanlarda dezenfeksiyon çalışmaları yapılıyor.

Ekonomik Destek kapsamında 10 büyükşehir belediyesinin tümünden ve bir il belediyesinden bilgi akışı sağladık. Belediyeler, ağırlıklı olarak nakit ve/ya da kart desteği (İstanbul, İzmir, Ordu, Şanlıurfa, Trabzon), su faturalarında iki ilâ üç aylık erteleme (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Trabzon), ruhsat ücreti, vize ücreti ve diğer kalemlerin ödeme süresinin 2020 yılı sonuna kadar uzatılması (Ordu), Askıda Fatura uygulaması (Ankara, Antalya, İstanbul, İzmir), belediyelerin kiracıları için kira ödemelerinde erteleme (Antalya, Giresun, İzmir, Trabzon), toplu taşıma araçlarına yakıt gelir desteği (Ordu) sunmaktadır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden gelen bilgide belediyenin ekonomik destek kapsamındaki uygulamaları detaylandırılmamış, sosyal yardımlarda kadınlara haneyi temsilen öncelik verildiği belirtilmiştir.

Ekonomik destek açısından öne çıkan uygulamalar arasında Ankara Büyükşehir Belediyesinin maske dikimi için başvuran terzilere (100 terzi) mekân sağlaması ve parça başı ödeme yapması; Başkent Market'in ilk şubesinin ürünlerinin Ayaş Kadın Kooperatifinden tedariki, çiftçilere sivri biber ve domates dağıtımı bulunmaktadır. Diğer bir dikkat çekici örnek Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin temizlik ve kişisel bakım malzemelerinde fiyat denetimidir.

31 ilçe belediyesi içinde 21'inden bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi alabildiğimiz belediyeler arasından altısı (Çankaya, Kadıköy, Küçükçekmece, Menemen, Ödemiş, Seyhan) nakit ve/ya da kartla maddi destek sağlamaktadır. İlçe belediyelerinin uygulamaları arasında su faturası erteleme (Espiye, Ortahisar, Piraziz), belediyenin kiracıları için kira erteleme (Piraziz) sayılabilir. Bodrum Belediyesi ihtiyaç sahibi ailelerin ev kirasını ve birikmiş market borçlarını ödemiş ve üreticiye fide dağıtmıştır.

Seyhan Belediyesinin paylaştığı verilere göre uygulanan Halk Kart hizmetinden yararlananların %98'i kadındır. Altı belediye (Çankaya, Dikili, Narlıdere, Ödemiş, Seyhan, Tarsus) kadınların istihdamı ve güçlenmesi amacıyla çalışmalar yapmaktadır: Çankaya Belediyesi kadınlara yönelik anketlerden edindiği bilgiler doğrultusunda kadınların üretimlerini desteklemeyi planlamaktadır. Dikili, Narlıdere, Ödemiş belediyeleri kadınların el ürünlerinin satışı içi alan sağlamakta, kadınların üretimlerinin satışına öncelik vermektedir. Seyhan Belediyesi, Düşler Atölyesi Projesi kapsamında kadınların istihdamını sağlamaktadır. Tarsus Belediyesi kadınların güçlendirilmesi önceliğiyle Tarsus Emekçi Kadın Girişimi ve İşletme Kooperatifine üye olmuştur.

Barınma kapsamında 10 büyükşehir belediyesi içinde dördünden (Adana, Ordu, Trabzon, Şanlıurfa) ve bir il belediyesinden (Giresun) bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi akışı sağlayabildiğimiz belediyelerin, küresel salgın sürecinde şiddetle yüzleşme riski yüksek olan ve/ya da şiddete uğrayan kadınlara ve LGBTİ+'lara yönelik özel planlamaları bulunmamaktadır. Belediyeler ağırlıklı olarak evsizler için kullandıkları mevcut barınma evlerini küresel salgın sürecinde ve geçici olarak kullanmışlardır. Örneğin, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi belediyeye ait Bimekan merkezinde 65+ ve ihtiyaç sahibi evsizi ağırlamıştır. Bursa Büyükşehir Belediyesi erkeklere hizmet veren Ürünli Erkek Barınmaevinde küresel salgına özel tedbirler almıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, üç aylık bir süre için evsiz vatandaşları bir spor salonunda ağırlamıştır. Bir kısım evsiz (315 evsiz yurttaş) için belediyenin anlaşmalı olduğu otelde konaklama olanağı sağlamıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, sağlık personeline de anlaşmalı otellerde konaklama imkânı vermektedir. 10 belediyeden

sadece ikisinde (Ankara, İzmir) şiddetle karşı karşıya kalma riski altında olan kadınlara yönelik barınma hizmeti gündeme gelmiştir. Ankara Büyükşehir Belediyesi Eylül 2020’de şiddetle karşı karşıya kalan kadınlara yönelik barınmaevi açılması kararı aldı. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin Kadın Çalışmaları Şube Müdürlüğü bünyesinde yer alan kadınlar için barınma merkezinde yine üç ay boyunca hizmet sunulmuştur.

31 ilçe belediyesinin 27’sinden bilgi edinemedik. Bilgi alabildiğimiz üç belediye içinde (Bodrum, Buca, Ödemiş) Ödemiş Belediyesi kadınlar için barınma evi hizmeti sunmaktadır. Buca Belediyesi’nde kadınlara yönelik misafirhane Eylül 2020’de hizmete girmiştir. Bodrum Belediyesi’nde 128 sağlık çalışanı için dört otelde konaklama sağlanmıştır.

Ulaşım – Erişim Desteği kapsamında 10 büyükşehir belediyesi içinde beş belediyeden (Adana, Antalya, Bursa, Ordu, Trabzon) bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi akışı sağlayabildiğimiz beş büyükşehir ve il belediyesin (Giresun) ağırlıklı olarak ihtiyaç talep eden 65+, engelli ve kronik rahatsızlığı olan vatandaşlara ulaşım hizmeti sunduklarını belirtti. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi halihazırda engelliler için sunduğu ALO taksi hizmetini küresel salgın sürecinde 65+ vatandaşları da kapsayacak şekilde genişletti. İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Kart hizmetine devam ediyor. Belediyelerin sağlık çalışanlarına yönelik bazı özel hizmetler sunduğunu da gördük. Örneğin Eskişehir, İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri ve Giresun Belediyesi sağlık çalışanlarına ücretsiz toplu taşıma hizmeti sunuyor. İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri ise belediyeye ait otoparklarını ücretsiz kullanıma açıyor. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi sağlık çalışanlarına sokağa çıkma yasağı uygulamasında mesai sonrası eve ulaşım hizmeti; kamu çalışanlarına ücretsiz toplu taşıma hizmeti sunuyor.

Küresel salgın ve karantina döneminde eğitim, sağlık hatta gıdaya erişim gibi birçok hizmet internet üzerinden erişilebilir hale gelmişken, bu alanda sunulan desteğin sınırlı olduğu görülmektedir. Erişim hizmeti açısından Ankara Büyükşehir Belediyesi bir defaya mahsus olarak 4 ilâ 6 yaş arası çocuklara uzaktan eğitim hizmeti sunmuşken İzmir Büyükşehir Belediyesi 18 –20 yaş arası gençlere 4 GB’lık internet paketi, ihtiyaç sahibi öğrencilere Askıda İzmirim Kartı ve 65+ ve engelli vatandaşlara 250 dakika konuşma paketi hizmeti sunmaktadır. 31 ilçe belediyesinin hiçbirinden Ulaşım-Erişim Desteği kategorisi kapsamında bilgi akışı sağlayamadık.

Kültür, Sanat, Spor İmkânı kapsamında 10 büyükşehir belediyesi içinde dört büyükşehir (Ankara, Bursa, Trabzon) ve bir il belediyesinden (Giresun) bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi akışı sağlayabildiğimiz büyükşehir belediyeleri, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi istisna olmak kaydıyla, ağırlıklı olarak online etkinlikler düzenlemişlerdir. Online spor etkinlikleri (Adana, Eskişehir), tiyatro gösterimleri (Antalya, İzmir), kültürel etkinlikler (Eskişehir, İzmir), çocuklara yönelik oyunlar ve yarışmalar (Eskişehir, İstanbul), mobil/sokak konserler (Antalya, Ordu, Şanlıurfa), açık hava sinema gösterimleri (Antalya, İzmir), açık havada sosyal mesafeli spor etkinlikleri (Antalya), meslek ve sanat eğitimi kurslarında belirli mesleklerle ilgili tanıtım videolarının hazırlanması (Ordu), ortaokul ve lise öğrencilerine kitap dağıtımı (Ordu) örnek olarak verilebilir.

31 ilçe belediyesi içinde 24 belediyeden bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi akışı sağlayabildiğimiz belediyeler (Balçova, Çankaya, Güzelbahçe, Küçükçekmece, Narlidere, Seyhan) çocuklara yönelik olarak belediye tiyatrosunun sahnelediği çocuk oyunlarını online sunmuşlar; kadınlara yönelik olarak ise el sanatları kursları, genel olarak spor aktivitelerinin, sergilerin yer aldığı video gösterimleri online erişime açılmıştır. Çankaya Belediyesi özellikle kadınları hedefleyen Haziran Kadın Bülteninde Pandemi Özel Sayısı yapmıştır.

Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele kapsamında 10 büyükşehir belediyesi içinde beş (Adana, Antalya, Bursa, Ordu, Şanlıurfa, Trabzon) ve bir il belediyesinden (Giresun) bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi akışı sağlayabildiğimiz beş büyükşehir belediyesinde mevcut Kadın Danışma Merkezlerini küresel salgın koşullarına uyarlamaya dönük çalışmalar yapılmaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi mevcut kadın danışma merkezi hattını şiddetle mücadelede de kullanmaktadır. Aynı hatta gıda ve nakit yardım başvuruları da alınmaktadır. Belediye, Ankara Barosu Gelincik Merkeziyle işbirliği içinde şiddetle mücadelede başvuru yapan kadınlara ücretsiz avukat desteği sağlıyor. Mor buton uygulaması da hayata geçirildi. Kadın sığınmaevi salgın süresince sürekli olarak dezenfekte ediliyor. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi mevcut Kadın Danışma ve Dayanışma

Merkezini küresel salgın süresince şiddetle mücadelede kullanıyor. Merkez bünyesinde yer alan psikolojik destek hizmeti online veriliyor. İstanbul Büyükşehir Belediyesi sokağa çıkma yasağı sürecinde belediyeye ait 40 odalı bir binayı kadın sığınmaevi olarak hizmete soktu. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezinin başvuru hattını kadınlara yönelik şiddetle mücadele için de başvuru hattı olarak hizmete sundu.

30 ilçe belediyesi içinde 20'sinden bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi akışı sağlayabildiğimiz belediyelerin çoğunluğu mevcut imkânlarıyla devam ediyorlar. Az sayıda belediye küresel salgın sürecinde kadınlara yönelik şiddetle mücadelede ek önlemler alıyor (Çankaya, Kadıköy, Ödemiş); kadın örgütleriyle koordineli çalışmak için adımlar atıyorlar (Küçükçekmece). Çankaya Belediyesi küresel salgına özel önlemler arasında sığınmaevine düzenli hemşire ziyareti ve ateş ölçümü uygulamasına başvuruyor. Dört belediyenin kadınlara hitaben hazırladıkları broşürlerde şiddet riski durumunda başvurulabilecek kurumlarla ilgili bilgiler yaygınlaştırılıyor (Çankaya, Karabağlar, Karşıyaka, Tarsus). İki belediye (Bodrum, Tarsus) ilgili birimlerini salgın sırasında kapatmışlar.

Sağlığa Erişim kapsamında 10 büyükşehir belediyesi içinde üç belediyeden (Bursa, Şanlıurfa, Trabzon) ve bir il belediyesinden (Giresun) bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi alabildiğimiz yedi belediyede psikolojik danışma hizmeti öne çıkmaktadır. Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi, özel gereksinimli bireylere, çocuklara ve ailelerine ve sağlık çalışanlarına psikolojik destek sunmaktadır. Antalya Büyükşehir Belediyesi Konyaaltı Sahili boyunca acil motorize ekipli sağlık istasyonu hizmetiyle öne çıkmaktadır. Adana, Antalya, İstanbul Büyükşehir Belediyeleri 65+, engelli ve kronik rahatsızlığı olan vatandaşlara evde sağlık hizmeti sunmaktadır. Ordu Büyükşehir Belediyesi genel olarak evde psikolojik destek sunmakta, tansiyon, nabız, ateş ve şeker ölçümü yapmakta, hasta transferi sağlamaktadır.

31 ilçe belediyesinin 19'undan bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi alabildiğimiz ilçe belediyelerinde ağırlıklı olarak psikolojik destek hizmeti (telefonla ve online) sunuluyor. Balçova Belediyesi özellikle engelli kadınlara ulaşım desteği veriyor. Buca Belediyesi vatandaşlara psikolojik danışmanlığın yanı sıra aile danışmanlığı ve gebelere danışmanlık sunuyor. Dikili Belediyesi Roman mahallesindeki Kadın Danışma Merkezinin iki ek hizmet binasını inşa ediyor. 65+, engelli ve kronik hastalığı olan vatandaşlara küresel salgın sürecinde evde bakım hizmetleri sunuluyor.

Bakım Desteği kapsamında on büyükşehir belediyesi içinde üç belediyeden (İstanbul, Şanlıurfa, Trabzon) bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi alabildiğimiz yedi büyükşehir belediyesi ağırlıklı olarak 65+ vatandaşların evde bakım hizmetlerinde destek faaliyetlerini sürdürüyorlar. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi merkez ve kırsalda bebek bezi, hasta bezi dağıtımı yapıyor. İzmir Büyükşehir Belediyesi bakım hizmeti verilen evlerde vatandaşları hijyen, ev kazaları ve sosyal haklar konusunda bilgilendirme sağlamakla ön plana çıkıyor.

31 ilçe belediyesi içinde 26'sından bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi aldığımız beş ilçe belediyesi (Buca, Çankaya, Güzelbahçe, Karabağlar, Narlıdere) ağırlıklı olarak 65+ vatandaşlar için sundukları hizmeti listelemiştir. Çankaya Belediyesi küresel salgın süresince evde bakım ve temizlik hizmetlerine ara verirken, gündüz bakımevlerindeki etkinliklere uzaktan erişimle devam etmektedir. Buca ve Güzelbahçe Belediyeleri 65+, engelli kadınların ev dışı ihtiyaçlarının giderilmesinde destek vermektedir. Güzelbahçe Belediyesi kronik rahatsızlığı olan 65+ vatandaşlara evde sağlık hizmeti vermektedir. Narlıdere Belediyesi 65+ kadınlara öncelik vererek gıda ve eşya yardımına devam etmektedir.

Kentte Yaşayan Canlılara Destek kapsamında 10 büyükşehir belediyesi içinde sadece bir belediyeden (Antalya Büyükşehir Belediyesi) bilgi akışı sağlayamadık. Diğer büyükşehir belediyeleri ve bir il belediyesi küresel salgın sürecinde sokak hayvanları için belirli noktalarda düzenli besleme yaparken, aralarından Adana, Ankara ve Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri ilgili STK'larla işbirliği yapmakla ön plana çıkmaktadırlar. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ayrıca sokak hayvanlarına zarar vermenin suç olduğunu düzenli aralıklarla anons ederek halka duyurmaktadır.

31 ilçe belediyesi içinde 18 belediyeden bilgi akışı sağlayamadık. 13 ilçe belediyesinin aktardığı bilgiye göre sokak hayvanlarına mama dağıtılmaktadır – dağıtımın miktarı, sıklığı ve alanı hakkında kesin bilgi aktarılmamıştır. Bu hizmetlerin niteliği açısından Çukurova, Ortahisar ve Seyhan

Belediyeleri öne çıkmaktadır: Ortahisar Belediyesi 24 saat mama ve bakım sağlıyor; Çukurova Belediyesi sınırları içindeki 45 noktada Veterinerlik Müdürlüğünce mama dağıtılıyor; Seyhan Belediyesi sokak hayvanları için mama dağıtımını artırarak devam ettirmektedir.

Kurum-içi Önlemler kapsamında 10 büyükşehir belediyesi içinde dört belediyeden (Adana, Bursa, Şanlıurfa) ve bir il belediyesinden (Giresun) bilgi aktarımı sağlayamadık. Bilgi edinebildiğimiz beş büyükşehir belediyesi içinde üçü (Ankara, İzmir, Trabzon) Cumhurbaşkanlığı Genelgesi (Sayı: 31076; Tarih: 22 Mart 2020) doğrultusunda 12 yaş altı çocuğu olan, 60+, kronik rahatsızlığı olan personele idari izin (Nisan-Mayıs-Haziran 2020) vermiştir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 12 yaş altı çocuğu olan kadın personele 27 Mayıs 2020 tarihine kadar idari izin vermiştir. Söz konusu büyükşehir belediyelerinin tümü esnek çalışma düzenine geçmişlerdir. Belediye binalarına giriş – çıkışlar kontrollü yapılmakta, girişlerde ateş ölçülmektedir. Bina içleri dezenfekte edilmektedir.

32 ilçe belediyesi içinde 18'inden bilgi akışı sağlayamadık. Bilgi edinebildiğimiz 14 ilçe belediyesinde ağırlıklı olarak 12 yaş altı çocuğu olan kadın çalışanlara, 60+ personele, kronik rahatsızlığı olanlara Cumhurbaşkanlığı Genelgesi (sayı 31076; Tarih: 22 Mart 2020) doğrultusunda idari izin verilmiştir. Narlıdere Belediyesi ilgili genelgenin geçerli olduğu süre bitiminden sonra da kronik rahatsızlığı olan personelin idari iznini devam ettirmektedir (Ekim 2020 itibariyle).

Değerlendirme

Temalarımız ve sorularımızla yola çıktık; bölgeleri, belediyeleri bölüştük. Kimi belediyelerle bağlantı kurmak ve veri akışı sağlamak nispeten kolay oldu. Bunlar arasında, Adana, Ankara, İstanbul, İzmir, Tarsus sayılabilir. Kimilerinden birkaç kez denedikten sonra yanıt alabildik. Kimilerinden henüz yanıt alamadık. Denemeye devam ediyoruz.

Sorularımızın hiçbirine tam yanıt alamadık. Kimi yanıtlar çok genel/di: Kadınlara yönelik şiddetin engellenmesi amacıyla halihazırda danışma hattı olan belediyelerden gelen yanıtlarda küresel salgın sürecine özel bir düzenleme olup olmadığı belirtilmiyor/du. Yeniden bağlantı kurduk, netleştirdik. Kimi belediyeler, söz gelimi, Barınma teması kapsamında, küresel salgın sürecinde evsiz kadınları belediyelerin misafirhanelerinde ve/ya da sığınma evlerinde ağırladıklarını iletirken bu hizmetin süreli olduğunu, salt sokağa çıkma yasağının uygulandığı dönemle kısıtlı olduğunu tekrar bağlantı kurduğumuzda öğrendik. Oysa sığınaklar şiddetle mücadelede şiddetle karşı karşıya kalma riski olan, şiddete maruz kalan kadınlar içindir; barınaklar ise evsizlerin kullanımı içindir. Benzer şekilde Kültür-Sanat-Spor İmkânı teması kapsamında kimi belediyeler özellikle çocuklara yönelik olarak gerçekleştirdikleri film gösterimlerinden, sokak konserlerinden, kitap, oyuncak dağıtımından, internet üzerinden sunulan spor kurslarından bahsederken, ikinci kez bağlantı kurduğumuzda bu etkinliklerin belirli ilçelerle ve/ya da mahallelerle ve belirli bir süre için – gün, hafta, ay – geçerli olduğunu aktardılar. Yanı sıra, belediyelerin büyük bir çoğunluğu küresel salgında ilk kısmî kapanma evresinin bir ayı Ramazan ayına denk geldiği için salgınsız dönemlerde halihazırda yapmakta oldukları Ramazan paketi dağıtma uygulamalarını tekrarladılar. Bu dağıtımda küresel salgına özel addedebileceğimiz ihtiyaç sahiplerinin sayısındaki artış, gıda paketlerinin içeriğinin çeşitlenmesi ve/ya da dağıtım süreçlerinden küresel salgından çoklu biçimlerde etkilenen kadınlar ve LGBTİ+'lara dönük güncellemeler olup olmadığına dair bilgi akışı gerçekleşmedi. Belediyelerle paylaştığımız sorularımızda bu kriterleri esas aldığımız için söz konusu güncellemelerin belediyelerin politika öncelikleri arasına girmediği sonucuna ulaşabiliriz.

Sorularımıza verilen yanıtlar arasından edindiğimiz, maalesef şaşırtmayan, çarpıcı diğer bir bilgi belediyelerin ezici çoğunluğunun küresel salgın sürecinde yerel nüfusa yönelik uygulamalarında ilgili sivil toplum örgütleriyle bağlantıya geçmeyi yerel yönetimin asli unsuru olarak görmemeleridir. Bu, ev-içi şiddetten kaçan kadınlara ve çocuklarına hizmet vermek için kurulmuş, belediyelere ait destek hatlarının küresel salgın koşullarına uyarlanmadan kullanılmasında ve kadın örgütleriyle bağlantı kurulmamasında görülür. Yanı sıra, kentte yaşayan insan-dışı canlılara küresel salgın sürecinde sunulan desteğin belirli bir sistematikle oturtulmaması – kısıtlı bir zaman diliminde, belir-

siz sürelerde, kısıtlı mahalde, tüm kenti kapsamadan ve özellikle bu alanda çalışan hayvan hakları örgütleriyle bağlantıya geçilmeden gerçekleşmesi örneklerinde gözlemlenebilir.

Çalışmamızın bu aşamasında elimizde olan diğer bilgi LGBTİ+'ların küresel salgın sürecinde ev içinde ve dışında karşı karşıya kaldıkları çok-katmanlı şiddet riskine dönük olarak yerel yönetimler düzeyinde herhangi bir politika planı yapılmadığı yönündedir.

Son olarak, ilk aşama bilgi akışını haritalandırdığımız ve sınıflandırdığımız Ekim 2020 başında bağlantıya geçebildiğimiz belediyelerin hepsinin küresel salgın süreciyle, sokağa çıkma yasağının uygulandığı Mart - Haziran 2020 dönemini anladıklarını söylemek mümkün. Bunu sorularımıza yanıtlarında yer verdikleri uygulamalarını çoğunlukla bu aralıkla kısıtlı tutmalarından anlayabiliyoruz.

Bu rapor ilk dönem izleme sürecinde sorduğumuz soruların sınırlarını, hedeflediğimiz bilgi kütlesinin genişliğini farketmemiz açısından faydalı oldu. Bundan sonraki izleme sürecinde bu aşamada aldığımız geri bildirimler, karşılaştığımız sorunları göz önüne alarak devam edeceğiz; yerel yönetimlerin küresel salgın dönemindeki uygulamalarını feminist bakışla izlemenin nüansını, zorluklarını ve olası kazanımlarını anlamaya ve anlatmaya çalışacağız. Böylece belediyelerin küresel salgın dönemi politika gündemlerinde merkeze aldıkları uygulamaları salt kadın sakinlerle erkek sakinler arasındaki oluşturulan ayrımlara referansla değil, uygulamaların yerleştikleri çerçeve-lerde bakım, özen, sorumluluk ve birlikte yaşama ilkelerinin konumuna göre değerlendirdiğimizin altını çizeceğiz.

Kadın Koalisyonu, Mart 2021

